

Stegenšek Avguštin: Dekanija Gornjegrajska, Maribor 1905.
 Steska Viktor: Francesco Robba, ljubljanski meščan in kipar. — Dom in svet 1902, p. 676—683, 730—737.
 Steska Viktor: O nekaterih ljubljanskih spomenikih. — Zbornik za umetnostno zgodovino, 1921.
 Steska Viktor: Ljubljanski baročni kiparji. — Zbornik za umetnostno zgodovino, 1925.
 Strahl Eduard Ritter v.: Die Kunstzustände Krains in den vorigen Jahrhunderten. Eine Culturhistorische Studie. Separatabdruck aus dem Laibacher Wochenblatt. Graz 1884.
 Tietze-Conrat E.: Unbekannte Werke von G. R. Donner. — Jahrbuch der k. k. Zentral-Kommission, N. F. III. Bd., II. Teil, p. 228—241.
 Tietze-Conrat E.: Oesterreichische Barockplastik. Kunstverlag Anton Schroll & Co. Wien 1920, p. 139.
 Vrhovec Ivan: Topografičen opis Ljubljane in zgodovina ljubljanskega mestnega zastopa v minulih stoletjih. — Letopis Matice Slovenske za l. 1885., p. 216—221.

Vrhovec Ivan: Die wohlloebliche landesfürstliche Hauptstadt Laibach. Laibach 1886, p. 97—108, 185, 210.
 Vrhovnik Ivan: Arhivski poberki o nekaterih slikarjih in kiparjih 15. do 18. stoletja. — Zbornik za umetnostno zgodovino, 1922.
 Vrhovec Ivan: Ljubljanski meščanje v minulih stoletjih. Ljubljana, 1886.
 Wallner Julius: Beiträge zur Geschichte der Laibacher Maler und Bildhauer im XVII. und XVIII. Jahrhundert. — Mittheilungen des Musealvereines für Krain. III. Jahrg. Laibach 1890.
 Wurzbach Constant. dr. v.: Biographisches Lexikon des Tabernakelbaue, ältere Beispiele.)
 Die österreichisch-ungarische Monarchie in Wort und Bild. — Kärnten und Krain. — Wien 1891.
 Der Kirchenschmuck. Blätter des christl. Kunstvereines der Diöcese Seckau. XVIII. Jahrg. Graz 1897. (Von alten Jesuitenkirchen und der Jesuitenkunst. — Vom Kaiserthums Oesterreich. Wien 1874. 26. Teil.

MARIJIN TRG

K O N S E R V A T O R F R A N C E S T E L Ě

Med najbolj kočljive urbanistične in prometne tehnične probleme v Ljubljani spada vprašanje arhitektonske zazidave in prometa ureditve Marijinega trga. Značaj tega trga je namreč med vsemi ljubljanskimi trgi in križišči prometa najbolj svojevrsten. Nastal pa je, tak kakor je, logično v zvezi z razvojem ljubljanskega mesta in z zemljepisnimi pogoji ljubljanskih tal. Za njegovo sedanjo obliko in položaj pa sta bila merodajna predvsem špitalski (danes frančiškanski) most in cerkev, postavljena njemu nasproti na najvišji točki brega, ki se tod na obeh straneh v večji ali manjši vzpetosti od severa in severozapada spuščata h kolenu Ljubljance, kjer se njena smer iz severne prav pod njegovim vplivom spremeni v vzhodno. Pred tem mostom se od srednjega veka sem križa dvoje glavnih ljubljanskih prometnih žil: V Wolfovi ulici podaljšana Šentpetska cesta in k Mestnemu trgu usmerjeni odcepek ceste, vodeče iz Gorenjske v Ljubljano. Potreba po kratki zvezi odtod na Mestni trg je rodila tudi most in ob njem eno važnejših utrdb stare Ljubljane, Špitalska vrata. To dvosmerno križišče se je po novjšem razvoju mesta kompliciralo s prometno močno Miklošičevo cesto in z obrežno cesto ob Ljubljanci. Ob tem kompliciranem, pred vhodom na most zavezanem vozu, je sama po sebi nastala sedanja zazidava: med obrežno cesto in Wolfovo ulico bivša Lasnikova hiša, med Wolfovo in Prešernovo Šmalčeva in Fritscheva, kjer pa je prvotno stanje popravljeno s smerjo Fritscheve hiše, ki neusmiljeno reže iz telesa stare Ljubljane skupino hiš s Šmalčevo na oglu. Med Prešernovo in Miklošičevo leži mogočni kompleks frančiškanskega samostana s cerkvijo; med Šentpetsko in obrežjem pa zavarovalnica Sava. Vendar pa Ljubljana kot zemljepisna meja ne omejuje Marijinega trga tudi arhitektonsko, ampak vršita to važno nalogo šele na nasprotnem bregu dve ob vhodu v Stritarjevo ulico postavljeni veliki, po graškem arhitektu Theuerju zasnovani stavbi, ki nista samo nov portal vhoda v staro mesto, ampak prav posebno tudi osnovnica za arhitektonski izraz Marijinega trga,

Kresija in Filipov dvorec. V tlorisni osnovi se Marijin trg namreč razvija na nepravilnem peterokotniku, v katerega vrhu je ustje Prešernove ulice, arhitektonski vrh, cerkev Marijinega oznanjenja, pa je premaknjen z geometričnega vrha na desno gornjo stranico. Ta nepravilnost ima svoj neoporečen mik, obenem pa izpodbija naravno ravnotežje trga in občutno otežuje posel snujočega urbanista.

V vsej ostrosti je stopil problem tega trga pred Ljubljano, ko je sklenil g. J. C. Mayer podreti bivšo Lasnikovo hišo in jo nadomestiti z moderno trgovsko hišo. Ne bom trdil, da je bil mestni gradbeni urad nepripravljen na ta problem, saj se je ves čas po vojni energično pečal s prometnim problemom tega trga. Saj mu je ustvaril nov člen v tromostju, s katerim je bila arhitektonsko premoščena tudi Ljubljana in ploskev trga razširjena do njegove lepote osnovnice, obeh hiš ob Stritarjevi ulici, in saj je bilo pripravljenih celo več idejnih osnutkov, kako rešiti problem zazidave na prostoru bivše Lasnikove hiše. V tem, da se je kljub temu problem sedaj tako ostro pojavil pred Ljubljano, je najboljši dokaz, kako težavna je arhitektonska naloga, zazidati ta trg, kjer je kljub nepravilnosti vendarle vse vezano drugo na drugo in noben urbanist ne bo mogel mimo vtisa, da gradi na izredno občutljivem prostoru, ki ima v celotnem organizmu mesta prav poseben, ako ne celo odličen pomen. Še nedavno utrjeno prepričanje, da prav tu leži bodoče središče Ljubljane, je sicer že premagano z dejstvi pred pošto in drugod in za problem celo niti ni posebno važno, kljub temu pa zidanje na tem trgu vzbuja zavest prav posebne odgovornosti.

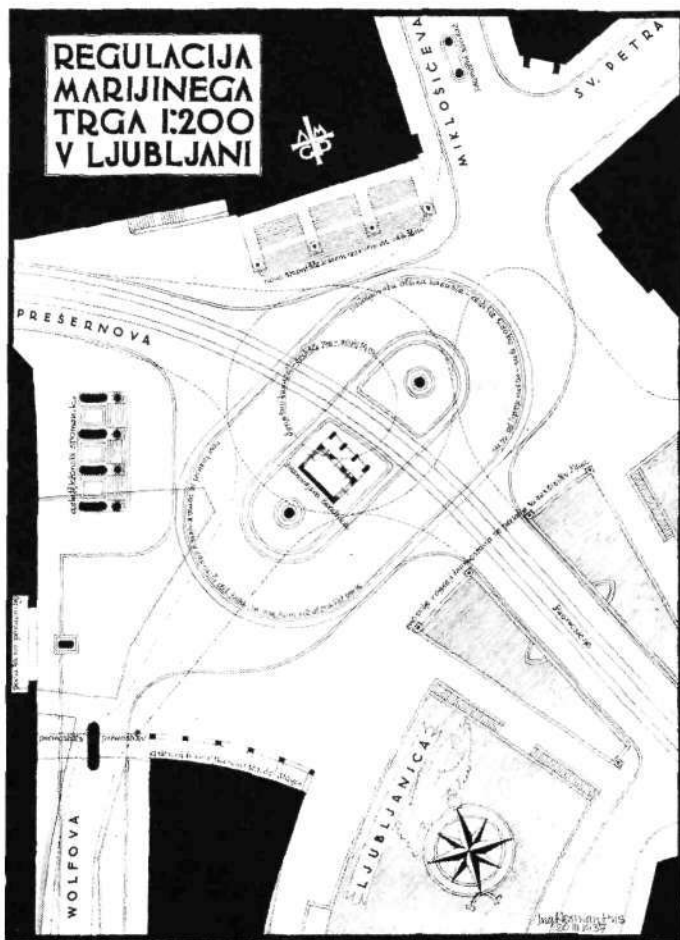
Troje vprašanj je bilo treba pri reševanju problema nove Mayerjeve hiše predvsem upoštevati: 1. Ali je Marijin trg zaključen trg v smislu baročnih in renesanskih trgov in ali je tak sploh mogoč in priporočljiv? 2. Ali ni Marijin trg predvsem križišče važnih žil in torej v tradicionalnem smislu sploh ne trg, ampak križišče, oziroma le prometni voz, kakor mnogo monumentalnih trgov velikih mest, ki so na-

stali v XIX. stoletju? 3. Koliko je za novo stavbo merodajen dani arhitektonski milje, posebno pa bližina starega mesta?

Bivša Lasnikova hiša je bila spomeniško brezpomembna stavba, kot sestavni del podedovanega arhitektonskega miljeja pa je z obrisom svoje gmote zelo dobro služila estetsko urbanističnemu namenu, dokler je sodobni reklamni bes ni skoraj popolnoma uničil. Obnoviti enako gmoto v novi hiši pa bi bilo z ozirom na njen posebni, izrazito sodobni namen, nesmiselno. Treba je bilo najti tudi novo obliko, ki pa z ozirom na bližino starega mesta ne bi smela biti revolucionarna.

Še bolj kompliciral pa se je problem po prvih dveh vprašanjih. Arhitekti so imeli o tem najbolj nasprotujoča si mnenja, čeprav se je večina nagibala k naziranjju, da kolikor Marijin trg do danes ni zaključen trg v tradicionalnem smislu, toliko bolj je treba stremeti, da se v bodoče čim bolj zapre in arhitektonsko zaokroži.

Da bi položaj razčistil, je mestni gradbeni odbor zaprosil arhitektsko sekcijo Združenja inženirjev in arhitektov, naj priredi med svojimi člani anketo o tem vprašanju in naj mu rezultate tega študija sporoči v obliki idejnih načrtov za ureditev in zazidavo trga, ter posebno za obliko Mayerjeve hiše. Te ankete se je udeležilo 12 ljubljanskih arhitektov, ki so pripravili deset idejnih osnutkov, nekateri celo v več variantah. Njihovi predlogi so v glavnem sledeči:

Arh. Herman Hus, študija tlorisne osnove reguliranega Marijinega trga

Ing. Herman Hus: Marijin trg ni v smislu antičnih forumov ali renesančnih in baročnih trgov zaključen prostor, namenjen za zborovanja meščanov, javna zborovanja, slavnostne prireditve ali podobno, kar pomeni, da sploh ni trg v tradicionalnem smislu. Nasprotno temu predstavlja ta trg križišče prometne žile, vodeče skozi Wolfovo ulico iz južnih delov mesta na kolodvor, in prečne ceste, ki vodi v smeri Prešernova ulica—Mestni trg ter služi potrebam notranjega mesta. Tudi v preteklosti ta prostor ni bil drugega kakor izhodišče izpred utrjenih Spitalskih vrat proti Sv. Petru, Ajdovščini, Tržaški cesti in Vicedomskim vratom. Ta značaj se do danes ni spremenil. Vedno je bilo tu razpotje, križišče.

Na teh spoznanjih je Hus zasnoval svoj predlog: Tromostje, ki sega sicer globoko proti sredi trga, se ohrani. Arhitektonska dominantna trga je frančiškanska cerkev s svojo mogočno, vzvišeno ležečo fasado, ki se ji mora ohraniti lepa perspektiva izpred Robbovega vodnjaka in Čevljarskega mostu. Ker ima nezadostno stopnišče, predlaga novo široko stopnišče s tremi izhodi na čelni strani. Da bo med stopniščem in prometnim otokom še dovolj prostora za pešce, je otok premaknil proti Ljubljaniči. Razmaknil bi ga v ploščat oval, okrog katerega se vozilom ne bo treba drenjati in kopiciti. Dva obeliska bi poudarjala to središče trga, ob cestni železnici pa bi bila majhna čakalnica. Take majhne zgradbe, kandelabri, obeliski in slične drobnarije poživljajo trge in služijo za merilo. Šele v primerjavi z obstoječimi zgradbami se spozna njih prava velikost, v vrsti stoječi kandelabri pa v perspektivični zaporednosti kažejo resnično razsežnost prostora.

Na trgu se križajoče ulice bi izpeljal v primernih lokih tako, da bi razgled ne ostal vozniku zaprt, ko bi vozil na trg. Ob ustjih ulic predlaga prometne upore, da bi bil vozač prisiljen približati se krožišču z zmanjšano hitrostjo. To je posebno važno za dovoz s prometno nevarne Miklošičeve ceste.

Glede zazidave Mayerjeve hiše predlaga spremembo po gradbenem odboru nameravane stavbne črte, tako, da bi bila črta Mayerjeve hiše vzporedna z zahodno stranjo Wolfove ulice, črta ob Ljubljaniči pa z njo. Fasada proti Marijinemu trgu naj se pomakne štiri metre naprej in preko Wolfove ulice zveže s Pauschinovo hišo. V pritličju si predstavlja novo hišo opremljeno z nekakim hodnikom, ki bi služil pešcem. S tem bi se tudi omogočilo, da ostane za vozni promet med novo hišo in smrti zapisano hišo pri Belem volku vsaj še šest metrov, Mayerjeva zazidava pa bi se kljub temu lahko izvršila normalno.

Fritschevo neugodno fasado bi zastavil z arhitektonskim spomenikom osvobojenja. Predstavljal bi nekak pendant frančiškanski cerkvi, preračunan bi bil za pogled iz daljave in bi ga videli že s Pogačarjevega trga. Kot arhitektonski lik pa bi prenašal višino frančiškanske cerkve na nižjo skupino v Wolfovi ulici.

Sv. Petra nasip naj bi se zaprl za vozni promet in se spremenil v mirno, sončno sprehajališče. Prešernov spomenik bi bilo treba prestaviti — mogoče v Tivolski park — motil bi namreč harmonično zaokroženost reguliranega trga. Da bi dosegli enako višino napuščev hiš ob trgu, priporoča, da se tudi frančiškanski samostan dvigne za eno nadstropje.

Arh. L. Kham, študija za zazidavo Marijinega trga

Ing. L. Kham predlaga glede Mayerjeve hiše približno zazidalno črto kakor jo je predpisal gradbeni odbor. Tudi on je za premostitev Wolfove ulice z zvezo nove hiše do Pauschinove. Šmalčevo hišo in hišo pri Belem volku odstrani ter skuša arhitektonsko zaokrožiti tako razširjeni trg do skrajnih mej pri vходу v Stritarjevo ulico. To zaokroženost skuša poudariti z arhitektonskimi sredstvi, s stebrišči, postavljenimi od oglov Mayerjeve hiše in zavarovalnice Sava preko Ljubljaničice, katere obojestransko ustje bi obrobjali loki v obliki pravokotno zalomljenih podkev. Ob Ljubljaničici ležeči ogelni del Mayerjeve stavbe naj bi bil za dve nadstropji višji od ostalih, na enotno višino z glavnim vencem cerkvene fasade zravnanih kapov hiš.

Ing. Kobe predvideva z ozirom na vozni promet sledeče: a) Razširitev Prešernove ulice, b) razširitev in usmeritev cestišča na mostu na širino Stritarjeve ulice, c) zaprtje nabrežja ob »Savi« za vozni promet. To obrežje in obrežje ob Mayerjevi hiši naj bi služilo za sprehajališče; d) radi preglednosti prometa v smeri Stritarjeva ulica — Miklošičeva cesta naj se premesti Prešernov spomenik.

Z ozirom na osebni promet pa predlaga: a) novo stopnišče pred frančiškansko cerkvijo. Verniki bi prihajali iz cerkve na širok hodnik ob samostanskem

poslopju, torej v smeri voznega prometa; b) odstranitev stranskega samostanskega stopnišča; dohod bi se uredil pod kolonadami novega samostanskega poslopja; c) obe vrzeli v tromostju naj bi se prekrili.

Radi ureditve arhitektonske oblike trga pa predlaga sledeče: a) vsi glavni venci blokov, ki gledajo na trg, dobe višino glavnega venca cerkvene fasade. Tako bi dobilo novo samostansko poslopje troje nadstropij, Fritscheva hiša bi ostala v dosedanji višini, Mayerjeva pa bi imela štiri nadstropja: tri trgovska, eno stanovanjsko. Zavarovalnica Sava bi dobila tri nadstropja in podstrešje. b) Ker cerkvena fasada prevladuje na vsem trgu, naj bi bile fasade vseh blokov enotno obdelane: pritličje bi imelo odprtine z arhivoltami, nadstropja odprtine s šambranami. c) Visoke strehe se opuste. d) Mayerjeva hiša ne potrebuje proti trgu nikake »glavne« fasade; ta se namreč enotno preliva po obrežju, Marijinem trgu in Wolfovi ulici. e) Prešernov spomenik se odstrani.

Arh. Miro Kos: Radi ureditve prometa, ki se steka preko mosta v staro mesto, predlaga mesto tromostja dvomostje. Na Marijinem trgu, ki ga razširi z odstranitvijo Šmalčeve hiše in hiše pri Belem volku, oblikuje monumentalni prometni otok z vodnjakom in vodnim bazenom v sredi. Mayerjevo hišo projektira v okviru od odbora določenih stavbnih črt.

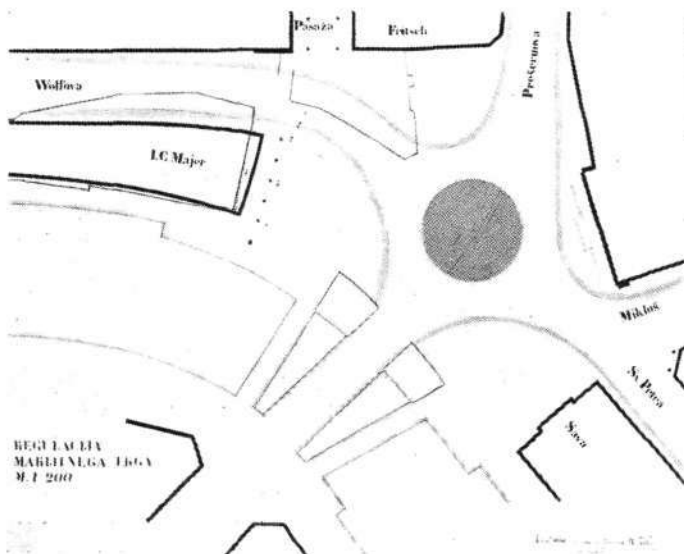
REGULACIJA MARIJINEGA TRGA V LJUBLJANI

Arh. Kobé, študija zazidave in prometne ureditve Marijinega trga

Arhitekta Vlado in Marjan Mušič menita glede prometne ureditve trga, da je sedanja ureditev zadostna, ker se promet brez posebnega nadzorovanja nemoteno razvija. Ker je po njunem mnenju ta trg le dejansko križišče prometnih žil, je ta ureditev tudi popolnoma v skladu s položajem in najcenejša. Možna pa je tudi taka ureditev prometa, ki bo dopuščala boljše oblikovanje trga kot celote, ker je sedaj razkosan na posa-

mezne dele. Zato bi odpadli robniki, ki sedaj usmerjajo promet. Križišče bi bilo urejeno s svetlobnimi signali in prometnimi stražniki. Stroški za to pa bi bili večji, kljub temu pa bi varnost prometa nič ne pridobila. Zato zagovarjata sedanjo ureditev. Spremembe bi se izvršile samo v povečanju srednjega otoka, v formalni izvedbi priključkov na dovodne žile od središča trga, v preureditvi cerkvenega stopnišča in v korekturi tromostja.

Arh. Vlado in Marjan Mušič, študija tlorisne osnove reguliranega Marijinega trga

Glede sedanje arhitektonske oblike trga menita, da ta trg z mogočno dominantno v fasadi frančiškanske cerkve ne učinkuje kot zaokrožena arhitektonska celota. Obsežni trg zahteva obkrožitve z zgradbami enake visokosti, ki bi z glavnimi veneci dosegale glavni venec frančiškanske cerkvene fasade. S tem bi se dosegla splošna višina, kakor jo imajo doslej Kresija, Filipov dvorec in Fritscheva hiša (trinadstropne hiše). Zato bi bilo v tem smislu popraviti regulacijski načrt, ki predvideva troje nadstropij z višino 17 m. Potrebna je tudi korektura regulacijskih črt z ozirom na bodočo trgovsko hišo tvrdke J. C. Mayer. Ta hiša naj bi se pomaknila za 6 m proti središču, s čimer bi se razširilo pročelje od 16 na 18 m. Pri zviševanju fasad bi bilo treba poudariti vertikalno smer. »Sava« naj bi se po višini prilagodila Kresiji.

Glede Mayerjeve hiše priporočata posebej vertikalni poudarek v fasadi, v pritličju pa arkade, da se olajša dostop pešcev v zoženo ustje Wolfove ulice. Potrebna višina bi bila po njunem mnenju na tem mestu okrog 20 m.

Varianta predvideva preobokanje vhoda v Wolfovo ulico, kar pa imata projektanta za neugodno v prometnem oziru in tega ne priporočata.

Arh. Navinšek si je zamislil trg kot okrogel trg z obeliskom na sredi, nekaj rimski trg pred cerkvijo sv. Petra, prikrojen za Ljubljano. Nabrežja naj bi se obojestransko zazidala do vode. V krogu okrog trga razvrščene stavbe bi imele stebrišča v pritličju.

Ing. arh. Gustav Ogrin označuje Marijin trg v glavnem kot križišče dveh cest, Wolfove—Šentpeterske in Prešernove—Stritarjeve. Obe tečeta v loku. Wolfova—Šentpeterska je vzporedna toku Ljubljanice in ima tako najbolj naravno obliko.

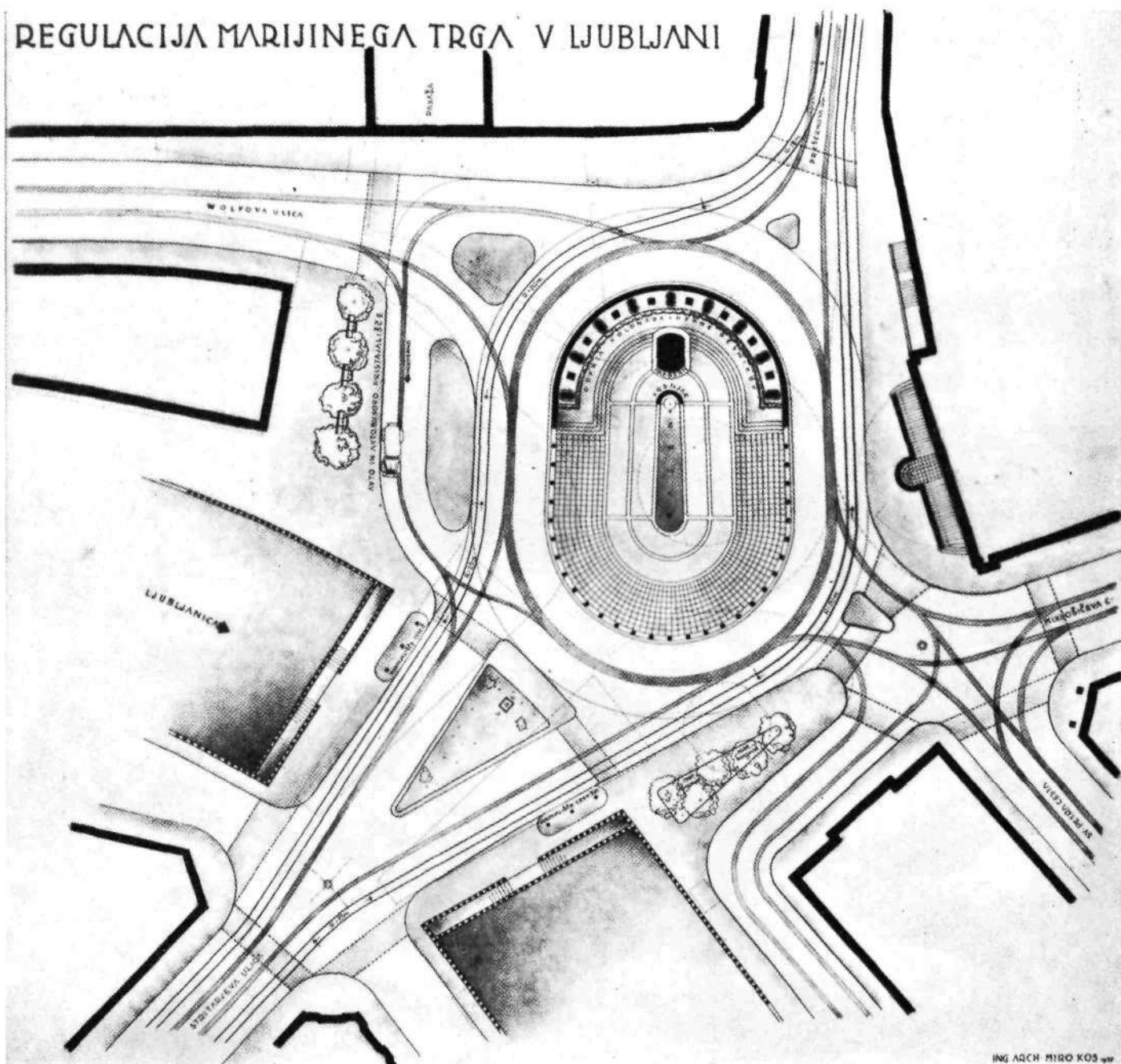
Po Ogrinovem predlogu bi obdržala Wolfova ulica svoj lok do nameravane pasaže ob Kleinovi trgovini; odtod pa bi se leva stavbna črta lomila tako, da bi

bila približno pravokotna stavbni črti frančiškanskega samostana. Pravokotnica na lok Wolfove ulice od točke preloma k Ljubljani bi pomenila stavbno črto bodoče Mayerjeve hiše. Wolfova ulica naj bi bila 14 m široka in desna stavbna črta vzporedna z levo. Od pasaže dalje bi se v loku razvijalo samo še cestišče.

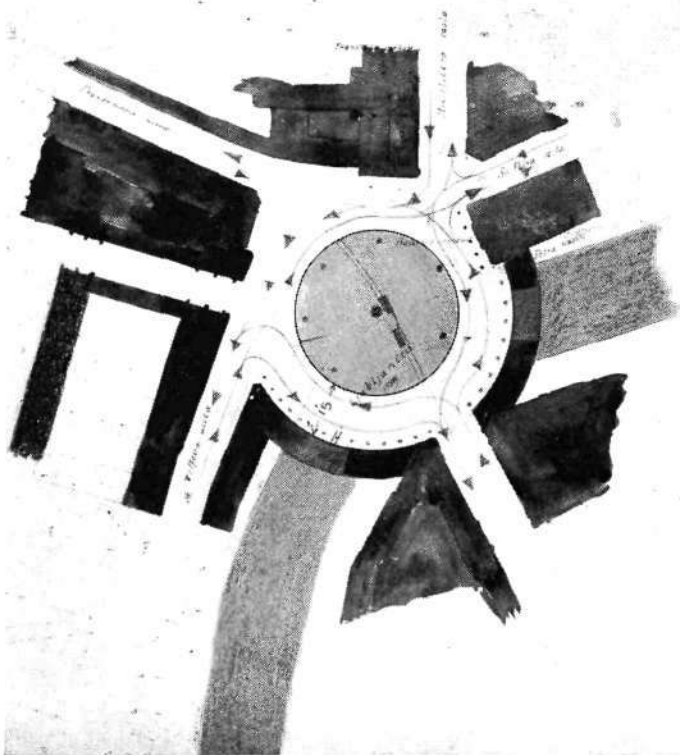
Drugače pa projektant ohranja sedanje stanje na trgu, le levo nabrežje Ljubljanice zapira za vozni promet.

Do križišča naj bi bila cesta utesnjena na najpotrebnejšo širino. Tako bi nastali pred cerkvijo, »Savo«, Mayerjem in Fritschem štirje kompleksi pločnikov. Porabili bi jih lahko tudi za nasaditev drevja ali postavitev spomenikov. Oboje bi služilo zaokrožitvi trga in ustvaritvi ugodnih pogledov iz ulic na trg, pa tudi s trga proti ulicam.

REGULACIJA MARIJINEGA TRGA V LJUBLJANI

Ing. arh. M. Kos, študija tlorisne osnove reguliranega Marijinega trga

Arh. Navinšek, študija tlorisne osnove reguliranega Marijinega trga

Ker se leva stavbna črta Wolfove ulice ob pasaži lomi, se odpre gledalcu najprej neugoden pogled na frančiškanski samostan. Prešernov spomenik, ki je

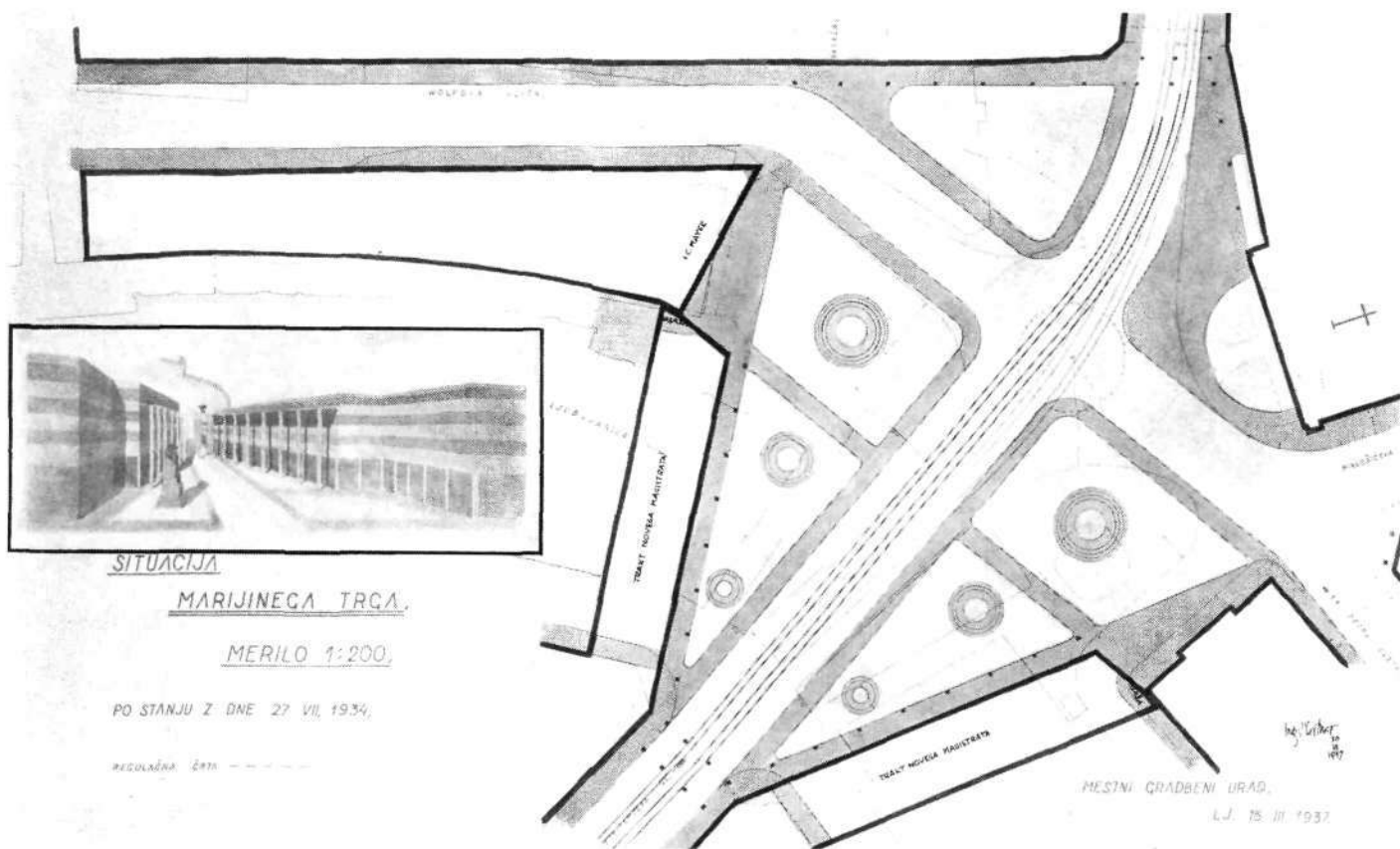
prestavljen pravokotno na stavbno črto hiš med pasažo in Prešernovo ulico, naj bi obdan s primernimi nasadi ta pogled ublažil, obenem pa nakazal, da se odpirajo na desno novi pogledi na trg. Kmalu za tem se gledalcu odpre pogled na fasado cerkve in na stopnišče pred njo. To stopnišče naj bi se po Ogrinovem uredilo tako, da bi bila prostora med stranskimi in srednjimi stopnicami zasuta v obliki kaskad in primerno zasajena z zelenjem, kot simbol Marijine cerkve »na gričku«, kakor jo imenujejo stari viri.

Tik pred pasažo se gledalcu, ki prihaja iz Wolfove ulice, odpre neugoden pogled na desno, ker je enotnost trga pretrgana po strugi Ljubljance. Ta pogled bi se lahko ublažil z obeliskom in drevesnim nasadom pred Mayerjevo hišo. Obelisk naj bi stal na križišču osi pasaže Mayerjeve hiše. Nasad ob obelisku bi ugodno učinkoval tudi za pogled od levega nabrežja proti frančiškanski cerkvi, ker bi nakazal med Mayerjevo hišo in cerkveno fasado razsežnost trga.

Pešec, ki prihaja iz Prešernove ulice, ima ugoden pogled na obris stolnice, v spodnjem delu pa je ta ugodna slika raztrgana. Zavarovati bi jo bilo treba z nasadom na sedanjem mestu Prešernovega spomenika. Ta nasad bi ugodno učinkoval tudi iz Miklošičeve ceste.

Projektant misli, da bi pri izvedbi njegove ideje Šmalčeva in Kleinova hiša lahko zaenkrat še ostali.

Ing. arh. Jože Platner smatra, da je s problemom Marijinega trga treba rešiti tudi zadevo Ljubljance, ki je po njegovem ena najbolj bolečih točk Ljubljane. Tudi če bo enkrat končno regulirana, Ljubljana ne bo predstavljala lepotno zadovoljive enote.

Arh. J. Platner, študija tlorisne osnove in zazidave reguliranega Marijinega trga

Arh. Gustav Ogrin, študija florisne osnove reguliranega Marijinega trga

S svojimi pustimi betonskimi obrežnimi zidovi bo ostala v lepotnem pogledu končno le samo odprta cloaca maxima. Z rešitvijo Marijinega trga se kar sam ponuja problem reševanja Ljubljane ob tromostju. Ker se obrežje kakor nabrežje z vaškim licem ne bosta nikdar skrili, ju je treba enostavno prikriti očesu, da ju ne bi opazilo. Platner predlaga za ta namen ob kraju mostov premostitev reke s traktoma, ki bosta vezana s poslopji ob vходу v Stritarjevo ulico. Tu bi bilo mogoče osredotočiti ves magistrat z njegovimi uradi. Oba trakta bi vezala nazidek nad vhomom v Stritarjevo ulico, ki bi arhitektonsko predstavljal neka vrata v staro mesto. Z urbanističnega vidika bi tako nastal trg, ki bi izgubil dosedanji dvo-smerni prehodni značaj, ker bi promet uredili na križišču ob tem trgu. To križišče bi popolnoma ustrezalo, ker bi dajalo preglednost, kakršne trg doslej nima. Vozni promet bi bil urejen po načinu vozlišča brez karusela, ker bi stražnik sam lahko dirigiral promet.

Na trgu si projektant misli prostor za spomenike, ki bi z obdajajočimi jih zelenimi tratami poživiljali trg. Arhitektonsko lice nasproti novemu delu trga bi se rešilo s postavitvijo medpločniških arkad v višini napušča starega samostana, tako da bi harmonirale z arkadami novega dela trga.

Pešpot po obrežjih bi bila omogočena s pasažami.

Ing. arh. Boris Počkar si predstavlja Marijin trg v obliki elipse, položene med vhomom v Stritarjevo ulico in frančiškansko cerkev. Njeno središče leži na levem bregu Ljubljane, v središču vstopa na most. Mayerjevo hišo ima za osnovo idealne zazidave trga. Njeno širino si zamišlja 125 m. Zapirala naj bi Marijin trg od Ljubljane do Prešernove ulice. Vstop v Wolfovo ulico naj bi bil skozi pasažo. Višina nove zgradbe naj bo enaka višini Fritscheve hiše.

Počkar, ki, kakor se iz povedanega vidi, radikalno prezira dana dejstva in lastništva, je napravil dva

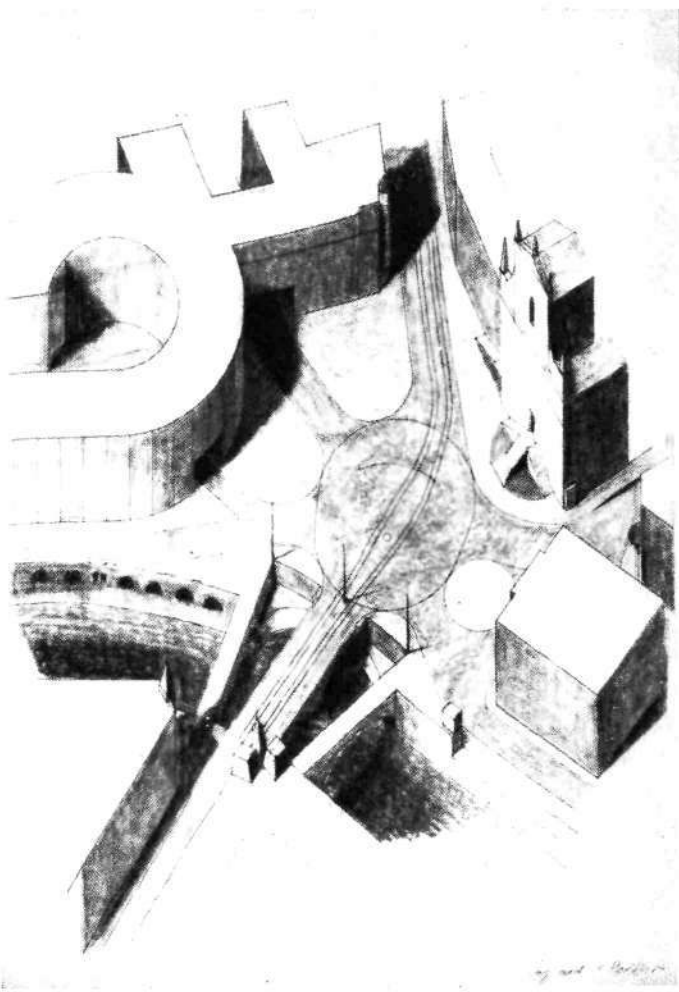
osnutka, ki sta si v bistvu sorodna. Pri prvem osnutku se je držal pravokotnega sistema nasprotne strani trga. Predlaga pa razširitev nabrežja in nov frančiškanski most brez opore v sredi.

V drugem načrtu pa vpeljuje v sistem regulacijskih črt smer od spodnje strani nove stavbe do glavnega ogla cerkve in se odloči za okroglo obliko. To ga vodi do ustvaritve 25 m širokega okroglega, od Mayerjeve stavbe objetega trga na koncu Wolfove ulice pred prehodom na Marijin trg.

Ceste bi šle proti sredini trga. Po Wolfovi ulici, Hribarjevem nabrežju, Sv. Petra cesti in po nabrežju ob »Savi« naj bi bil promet enosmeren.

Arh. E. Ravnikar in M. Sever izhajata od naziranja, da Marijin trg ni trg v urbanističnem smislu, ampak le križišče ulic. Za današnje razmere, ko imamo dve glavni smeri, Wolfova—šentpeterska in Prešernova (Miklošičeva)—Stritarjeva ulica in obratno, je križišče s krogom zadovoljivo.

V formalnem oziru pa je radi ureditve bodočega lica trga treba podreti šmalčevo hišo s skupino za njo. Višino hiš je treba zravnati z glavnim vencem frančiškanske cerkvene fasade. Zato je treba zvišati »Savo« in frančiškanski samostan, ter tej višini podrediti bodočo Mayerjevo hišo. Proti Marijinemu trgu naj bi imela čim širšo fasado. Z obojestransko kolonado na mostu naj bi se zakril nelep pogled na

Ing. arh. Boris Počkar, študija za zazidavo reguliranega Marijinega trga

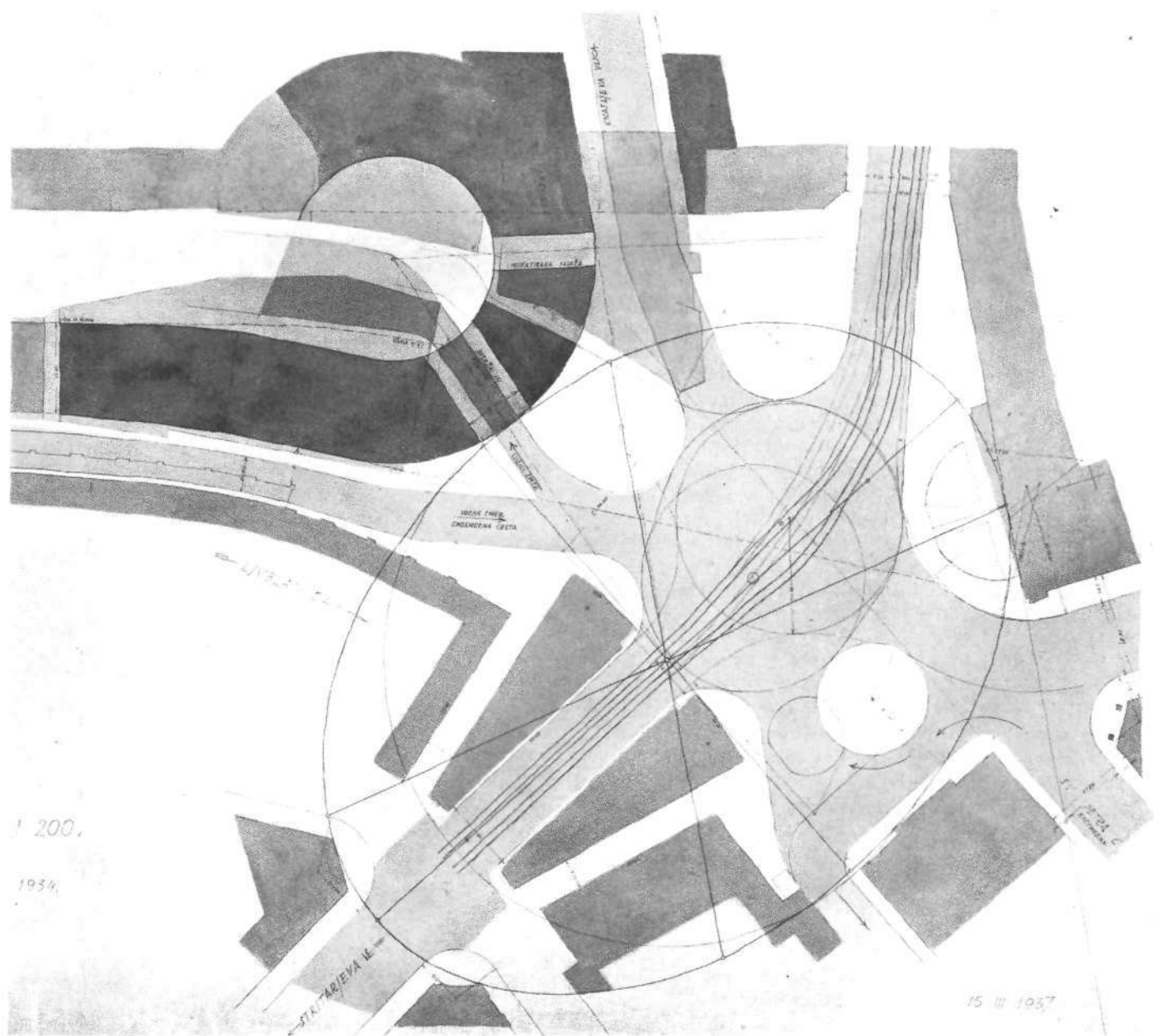
obrežja Ljubljane. Ohraniti pa je treba z vseh nabrežij poglede na cerkev. Priporočata tudi odstranitev nemirnih kupol na Unionu, Urbančevi hiši, Kresiji in Filipovem dvorcu.

Pri študiju problema Marijinega trga sta projektanta zadela na vprašanje novega Mestnega trga in magistrata. Po njuni zamisli naj bi se Stritarjeva ulica razširila na 50 m in se spremenila v novi Mestni trg. Levo in desno bi stala magistratna poslopja; prehod na stari Mestni trg bi zapirala kolonada, ki bi ohranjela njegovo značilno dosedanje črto. Za izvedbo tega načrta bi bilo treba podreti vse hiše med Ljubljano in starim Mestnim trgom do Souvanove na eni in škofijske palače na drugi strani. V vsej širini trga naj bi se Ljubljana prekrila, tako da bi nastal iz Marijinega in novega Mestnega trga enoten prostor. To zvezo bi podčrtavala tudi kolonada na obeh straneh prekrite Ljubljane. Ta prostorni trg bi bil

zbirališče meščanov ob svečanih prilikah; tu naj bi Ljubljana sprejemala svoje goste. Magistrat na tem mestu bi bil nekako organsko zvezan s starim magistratom.

Izdelala sta dva načrta, enega za pravokotni, drugega za okrogli trg.

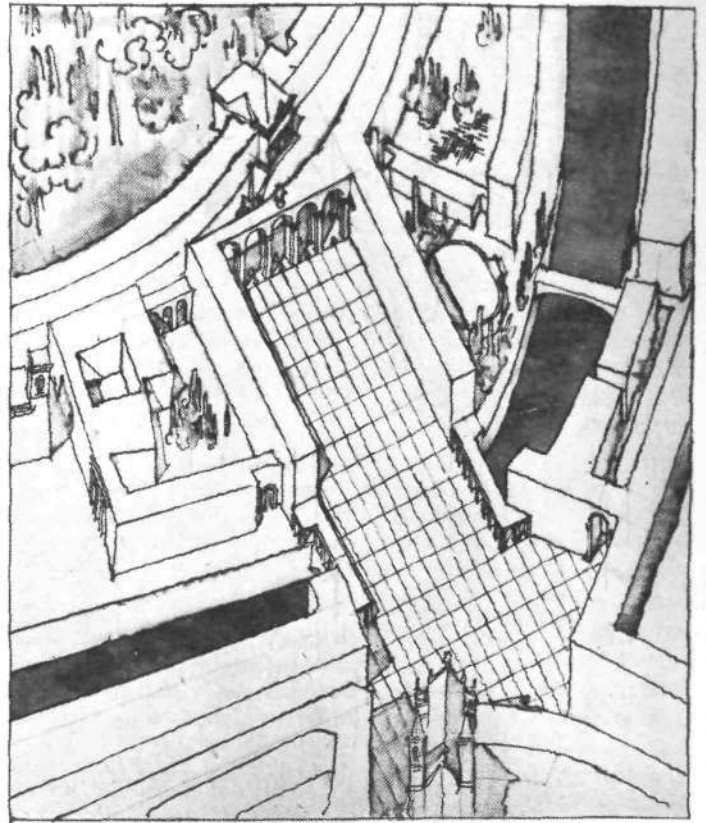
Mestni gradbeni odbor je te predloge na več sejah preštudiral, končno stilizacijo rezultata pa je poveril posebnemu odboru in nazadnje g. Mayerju sporočil sledeče navodilo za njegov projekt: 1. Glede višine novega poslopja je v principu merodajna višina glavnega vena frančiškanske cerkve. 2. Odklanjajo se vse rešitve nove hiše, ki predlagajo koničasto obliko na oglu Wolfove ulice. Moment, ki je vodil mnoge projektante k povečanju stavbišča, da se s tem približajo podaljšku ustja pasaže v smeri Knafljeve ulice, ni zadostno opravičilo za to spremembo zaziidnega načrta. 3. Večina projektov se strinja v pred-

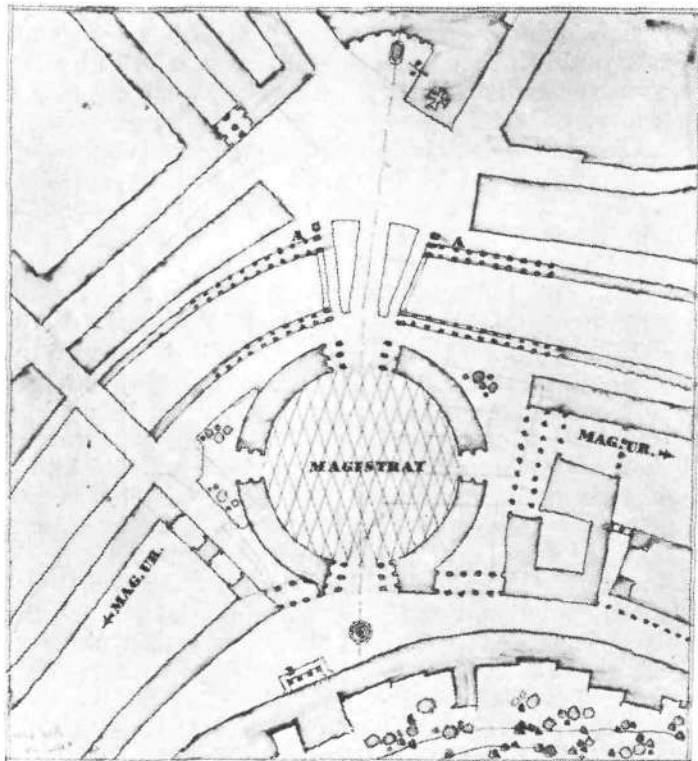
Ing. arh. Boris Počkar, študija tlorisne osnove reguliranega Marijinega trga

logu za nadzidavo Wolfove ulice. Dopusča se ta možnost, vendar pod pogojem, da bo premostitev izvršena tako, da ne bodo oškodovane najnujnejše zahteve sodobnega prometa. 4. Regulacijske črte za Mayerjevo hišo ostanejo, kakor so bile že sprejete v mestnem svetu v zvezi z regulacijo dela mesta med Zvezdo, Wolfovo ulico, Schellenburgovo ulico in Prešernovo ulico. 5. Osvoja se naziranje večine projektantov, da je treba zunanjsčino nove stavbe podrediti celotnemu značaju bodočega trga. V izdatni meri naj bi se uporabil kamen. Z ozirom na ožino prednje fasade bi bila bolj ugodna horizontalna delitev gmot kakor izrazito vertikalna. Z ozirom na večjo monumentalnost zgradbe ne bi priporočali minimalno dimenzioniranih nosilcev pritličnih lop, ampak se priporoča izvršitev v dimenzijah, ki ustrezajo nosilnosti kamna.

Načrte, po katerih se sedaj stavba izvršuje, je izdelal ing. arh. Stanislav Rohrman. Končni rezultat tega dolgotrajnega in vsestranskega, kakor ste videli, prav široko zajetega študija problema Mayerjeve hiše kot bistvenega dela celote Marijinega trga stremi za izravnavo višine stavbnih gmot, ki obdajajo trg, s priznanjem prvenstva frančiškanske fasade. Z izjemo naprej štrleče skupine s šmalčevo hišo je za bližnjo bodočnost sankcionirano dano stanje na tem trgu in tudi pri reševanju Mayerjeve fasade dopuščeni individualni izraz. Računati je namreč treba z danimi dejstvi; težnja po radikalni korekturi bi bila nedvomna utopija. O uspehu ali neuspehu vseh teh prizadevanj pa bo mogoče soditi šele, ko bo Mayerjeva hiša dograjena.

Arh. E. Ravnikar in arh. M. Sever, študija za zazidavo reguliranega Marijinega trga

Arh. E. Ravnikar in arh. M. Sever, študija tlorisne osnove reguliranega Marijinega trga